

РОЗДІЛ 5
ЕКОНОМІЧНІ, ФІНАНСОВІ ТА МАРКЕТИНГОВІ
ПРОБЛЕМИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

УДК 378.147:336.717.6

К.М. Азізова

ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ТА СТРУКТУРИ ТРЕНІНГУ З ПИТАНЬ
ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ У БАНКАХ

В статті розглянуто спеціально-предметні компетентності, що формуються під час тренінгу «Пригоди Дебету і Кредиту у банку» з дисципліни «Фінансовий облік у банках», визначено план-структуру тренінгу, розкрито зміст та очікуваний результат етапів тренінгу.

Ключові слова: тренінг, фінансовий облік, банк, дебет, кредит.

В статье рассмотрены специально-предметные компетентности, которые формируются во время тренинга «Приключения Дебета и Кредита в банке» по дисциплине «Финансовый учет в банках», определен план-структура тренинга, раскрыты содержание и ожидаемый результат этапов тренинга.

Ключевые слова: тренинг, финансовый учет, дебет, кредит.

In the article the special-subject are considered a competence, which are formed during training of «Adventure of Debit and Credit in a jar» on discipline the «Financial account in banks», certain training plan-structure, maintenance and expected result of the training stages is exposed.

Keywords: training, financial account, debit, credit.

Постановка проблеми. Соціально-економічні зміни в Україні, процеси глобалізації, інтеграції та інформатизації суспільства зумовили нові вимоги до професійної підготовки фахівців економіки та бізнесу. Одним з напрямів забезпечення якості економічної освіти є запровадження у навчальний процес вищої школи сучасних педагогічних технологій, зокрема навчального тренінгу, який дозволяє відповідно до сучасних вимог економічної галузі й стандартів вищої економічної освіти здійснювати індивідуалізовану підготовку майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю.

Аналіз актуальних досліджень. Дослідженню проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців у вищій школі завжди приділялася належна

увага, зокрема, аспектам такими вченими, як: методологічні засади сучасної філософії освіти: В.П. Андрущенко, В.Г. Кремень, І.А. Зязюн [1, 2, 4, 8], проблеми неперервної професійної освіти: С.У. Гончаренко, Н.Г. Ничкало [3,7] та професійної підготовки фахівців у вищій школі: А.М. Алексюк, Н.Є. Мойсеюк, Г.С. Сазоненко [6, 10]; розробка та впровадження сучасних педагогічних технологій професійної підготовки фахівців: В.П. Беспалько, С.О. Сисоєва [9] та професійна підготовка майбутніх фахівців у контексті особистісно-орієнтованої освіти: Г.О. Балл, В.В. Рибалка [13]. Вагомі наукові дослідження присвячено також проблемам економічної освіти і економічного виховання майбутніх фахівців таких вчених, як: І.Б. Іткін, В.А. Козаков, Н.А. Побірченко, І.Ф. Прокопенко [5, 12].

Незважаючи на наявність значної кількості наукових досліджень, проблема підвищення ефективності практичної підготовки майбутніх банкірів у вищих економічних закладах ще недостатньо досліджено в теоретико-методологічному та методичному аспектах. Поза увагою дослідників залишилися проблеми розробки організаційно-педагогічних засад використання навчального тренінгу у професійній підготовці майбутніх банкірів в економічному університеті, зокрема: розробка моделі навчального тренінгу визначення методики проведення навчального тренінгу, організаційно-педагогічних етапів розробки тренінгових програм, вимог до особистості викладача-тренера та його методичної підготовленості.

Мета статті. Враховуючи об'єктивну потребу і соціальну значущість якісної професійної підготовки майбутніх банкірів в економічних університетах, роль та місце навчального тренінгу у професійній підготовці майбутніх банкірів, недостатню теоретичну розробленість проблеми, застосування навчального тренінгу в професійній підготовці майбутнього банкіру та її практичне впровадження у діяльність вищих економічних навчальних закладів вказує на актуальність проблеми формування їх практичних умінь і навичок в управлінській діяльності

Тренінг «Пригоди Дебету і Кредиту у банку» спрямований на формування у майбутніх фахівців такої компетентності: здатність використовувати практичні навички щодо принципів, прийомів і методів фінансового обліку банківських операцій.

Виклад основного матеріалу. Науковці визначають поняття компетентності (competency) як здатність успішно задовольняти індивідуальні та соціальні потреби, діяти й виконувати поставлені завдання. Кожна компетентність побудована на поєднанні взаємовідповідних пізнавальних ставлень і практичних навичок, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, знань і вмінь, всього того, що можна мобілізувати для активної дії. Структура компетентностей, що формуються під час тренінгу «Пригоди Дебету і Кредиту у банку», наведена у табл.1.

Таблиця 1

**Спеціально-предметні компетентності, що формуються під час тренінгу
«Пригоди Дебету і Кредиту у банку»**

Завдання	Компетентність, яка формується в рамках завдання	Знання (мінімальний досвід)	Уміння
1	2	3	4
Компетентність, яка формується в результаті тренінгу: здатність використовувати практичні навички щодо принципів, прийомів і методів фінансового обліку банківських операцій			
Завдання № 1 «Категоріальний апарат фінансового обліку у банках»	Здатність до застосування категоріального апарату фінансового обліку у банках	Знання банківської термінології, змісту обліково-операційної роботи в банку, функцій та відповідальності бухгалтерського персоналу	Оперувати категоріальним апаратом фінансового обліку у банку
Завдання № 2 «Облік банківських операцій робітниками банку в операційній системі АБС «Віртуальний банк»	Здатність до здійснення бухгалтерських проведень за різними операціями банку в операційній системі АБС «Віртуальний банк»	Знання системи фінансового обліку у банках. Опрацювання інформації в обліковій системі. Вміти вести фінансовий облік касових та депозитних операцій банку, кредитно-розрахункових операцій банку, інвестиційних вкладень банку та операцій в іноземній валюті. Володіти навичками користування операційною системою АБС «Віртуальний банк»	Вміти записувати банківські операції в термінах облікової моделі, аналізувати операції для правильної реєстрації в системі бухгалтерського обліку, формувати номер аналітичного рахунку, реєструвати бухгалтерські операції в операційній системі АБС Віртуальний банк»

Продовження табл. 1

1	2	3	4
Завдання № 3 «Основи обліку кредитних операцій банку в різних формах»	Здатність до обліку та здійсненню кредитних операцій банку	Знання обліку кредитних активів та позабалансових зобов'язань кредитного характеру	Вміти відобразити в обліку пряме банківське кредитування операцій репо, операцій з врахування векселів, факторингових операцій, операцій з фінансового лізингу

Проведення тренінгу відбувається за чітко визначеною програмою, що допомагає тренеру не відходити від структури. Це не означає, що тренінг пройде повністю так, як було заплановано, але програма (план тренінгу) допоможе тренеру дотримуватися основних питань, які мають бути опрацьовані в ході роботи групи, за інших обставин було б неможливим досягнути поставленої мети тренінгу. Під час тренінгу виникає багато побічних тем для обговорення, і кожна з них виявляється більш чи менш привабливою для учасників. Проте їх опрацювання слугуватиме іншим цілям й перешкоджатиме досягненню основних. Саме завчасно складений план (програма тренінгу) допоможе дотримуватися обраної теми та дістатися бажаної мети. Тренінг варто будувати в такій послідовності (табл. 2).

Таблиця 2

План-структура тренінгу «Пригоди Дебету і Кредиту у банку»

Етап частини тренінгу	Зміст етапу тренінгу	Очікуваний результат
Вступна частина тренінгу		
Вступ	Вступне слово тренера; надання короткої інформації про організаторів тренінгу; повідомлення теми тренінгу; повідомлення цілей, програми тренінгу; повідомлення компетенційної бази тренінгу.	Зацікавлення, захоплення, пробудження допитливості у учасників тренінгу.
Знайомство	Представлення тренера групі; поглиблення знайомства.	Сприяння знайомству учасників тренінгу з тренером. Створення сприятливого психологічного простору.
Очікування	Визначення очікувань учасників від тренінгу; обговорення цілей учасників тренінгу; анкетування «на вході».	Створення певної особистої відповідальності учасників тренінгу стосовно мети їхнього навчання.
Прийняття правил роботи групи	Узгодження правил взаємодії у тренінгу; ознайомлення учасників із методичними та організаційними особливостями роботи на тренінгу; узгодження графіку роботи.	Вироблення, прийняття та засвоєння правил та графіку роботи групи.

Продовження табл. 2

Етап частини тренінгу	Зміст етапу тренінгу	Очікуваний результат
Рухавки	Активізація психофізіологічних процесів.	Забезпечення належного рівня рухової (фізичної) активності учасників. Переключення уваги учасників, зменшення напруги в групі.
Основна частина тренінгу		
Оцінка рівня інформованості про проблему	Об'єднання учасників тренінгу в малі групи, завдання № 1 «Категоріальний апарат фінансового обліку в банках»	Оцінити рівень знань та закріпити категоріальний апарат дисципліни «Фінансовий облік в банках».
Вправа для стимулювання взаємодії та формування команди	Згуртування групи.	Сприяння груповій згуртованості, спрацьованості, сумісності, ефективності групової взаємодії.
Визначення та актуалізація проблеми	Завдання № 2. «Облік банківських операцій робітниками банку в операційній системі АБС «Віртуальний банк»; здійснення бухгалтерських проведень за різними операціями банку в операційній системі АБС «Віртуальний банк».	Закріпити навички зі здійснення бухгалтерських проведень за різними операціями банку за допомогою операційної системи АБС «Віртуальний банк».
Рухавки	Активізація психофізіологічних процесів.	Переключення уваги учасників, зменшення напруги в групі.
Пошук шляхів розв'язання проблеми, отримання інформації	Отримання інформації щодо обліку кредитних операцій банку в різних формах, а саме: облік прямого банківського кредитування; облік операцій репо; облік операцій з врахування векселів; облік факторингових операцій; облік операцій з фінансового лізингу.	Викладення теоретичного матеріалу з особливостей обліку кредитних операцій.
Вправа для сприяння міжособистісному спілкуванню	Учасники тренінгу тренуються у фантазуванні, нестандартному мисленні.	Сприяння інтенсивному включенню учасників тренінгу в робочий процес та сприяння спілкуванню між учасниками тренінгу.
Розвиток та формування практичних навичок	Обєднання учасників тренінгу в малі групи, завдання № 3 «Основи обліку кредитних операцій банку в різних формах»; власна інтерпретація теоретичного матеріалу через творче завдання.	Узагальнення та творче оброблення теоретичного матеріалу за наданою тематикою та презентація у вигляді казки, спортивного коментаря, випуску новин, рекламного оголошення, фільму жахів.
Заключна частина тренінгу		
Рефлексія та завершення роботи	Визначення, наскільки справдилися очікування кожного учасника тренінгу.	Підведення підсумків: оцінка отриманого досвіду, оцінювання результатів тренінгу.

Продовження табл. 2

Етап частини тренінгу	Зміст етапу тренінгу	Очікуваний результат
Оцінка успішності навчання учасників тренінгу	Перевірка ефективності навчання, встановлення, що з виконаного на тренінгу було корисним для учасників, допомогло їм змінити деякі погляди, можливо й поведінку.	Перевірка рівня підготовленості учасників тренінгу до виконання облікової роботи в банку.
Прощання	Заключне слово тренера; висловлення побажань учасниками тренінгу щодо подальшої участі (співпраці).	Залишити в пам'яті учасників тренінгу позитивні емоції стосовно сприйняття інформації і тим самим сформулювати бажання участі у наступних тренінгах.

Для вступної частини тренінгу найбільш характерними компонентами є власне вступ, правила, знайомство та очікування. Вступ включає: представлення тренерської команди; коротку інформацію про організаторів і донорів, які фінансують проведення тренінгу; повідомлення теми тренінгу; ознайомлення учасників із методичними та організаційними особливостями роботи на тренінгу.

Основна частина складається з трьох послідовних блоків (підчастих), які спрямовані на визначення проблеми, котрій присвячений тренінг; пошук шляхів її розв'язання; розвиток практичних навичок, потрібних для цього.

Рухавки – це вправи для забезпечення належного рівня рухової (фізичної) активності учасників тренінгу – часто застосовуються після завершення перерви, щоб всі учасники скоріше включилися в навчальний процес (для повноцінного включення зазвичай потрібно близько п'яти хвилин) [11]. Тренер, як правило, намагається перші хвилини після перерви заповнити іграми-розминками (рухавками). Ними також доцільно перемежовувати частини тренінгового заняття для переключення уваги учасників і зменшення напруги в групі. Тренерський портфель має містити різні рухавки, ефективність яких неодноразово перевірена на практиці.

Завершальна частина включає спеціальні вправи, які входять до процедури прощання. Передують прощанню оцінка-аналіз заняття. Мета такої

оцінки – перевірити ефективність навчання, передусім установити, що з виконаного на заняттях було корисним для учасників, допомогло їм змінити деякі погляди, можливо й поведінку. Оцінка сприяє самоаналізу учасників процесу, стимулює народження нових ідей, допомагає зрозуміти, наскільки учасники досягли поставленої мети, допомагає коригувати плани наступних занять. Найбільш зручний спосіб оцінки – анкетування учасників тренінгу.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Навчальний тренінг сприяє динамічним змінам у професійних уміннях студентів, розвитку у них різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості. Підготовлені тренером дидактичні матеріали демонструють його власний стиль викладання, є складовою частиною презентабельності тренера, посилюють його манеру вести себе і забезпечують активну взаємодію учасників на всіх етапах тренінгу. Для цього потрібно також ретельно планувати кожну презентацію і демонстрацію, пам'ятаючи, що гострота сприйняття притупляється у слухачів через 17 хв. від початку розповіді. Соціально-психологічний тренінг як метод впливу краще вирішує поставлені перед педагогом завдання, дає змогу позбутися багатьох бар'єрів у спілкуванні, є корисним для студентів не лише в педагогічному плані, а й у питанні саморозвитку та самопізнання. Проблема застосування педагогічного спілкування в системі підготовки майбутніх викладачів-інструменталістів є багатогранною і вимагає подальшого вивчення.

Література

1. Високі педагогічні технології / В. Андрущенко, В. Олексенко // Вища освіта України. – 2007. – № 2. – С. 70-76.
2. Вища педагогічна освіта і наука України: Історія, сьогодення та перспективи розвитку. Харківська область: монографія / І.Ф. Прокопенко, В.П. Андрущенко, В.І. Астахова, В.С. Бакіров, В.Я. Білоцерковський, А.Г. Відченко. – К.: Знання України, 2009. – 432 с.

3. Гончаренко С.У. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі / С.У. Гончаренко, П.М. Олійник, В.К. Федорченко та ін.; За ред. С.У. Гончаренка, П.М. Олійника. – К.: Вища шк., 2003. – 323 с.

4. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність: підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін. / за ред. І.А.Зязюна. – К.: Вища школа, 2004. – 422 с.

5. Козаков В.А. Психологія діяльності та навчальний менеджмент: підручник: У 2 ч. / В.А. Козаков. – К.: Київський національний економічний ун-т, 1999. – 234 с.

6. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навч. посіб. / Н.Є. Мойсеюк. – К.: Б.В., 2007. – 656 с.

7. Ничкало Н.Г. Сучасна вища школа: психолого - педагогічний аспект: монографія / за ред. Н.Г. Ничкало. – К.: ІПППО, 1999. – 450с.

8. Освіта в контексті цивілізаційних змін / В. Кремень // Шлях освіти. – 2010. - № 4. – С. 2-4.

9. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: монографія / С.О. Сисоєва [та ін]; ред. С.О. Сисоєва. – К.: ВПОЛ, 2001. – 502 с.

10. Перспективні освітні технології: науково-метод. посібник / А. М. Алексюк [та ін.]; заг. ред. Г.С. Сазоненко. – К.: Гопак, 2000. – 560 с.

11. Підготовка й організація роботи викладачів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/10310208/psihologiya/pidgotovka_organizatsiya_robity_vikladachiv

12. [Побірченко Н.А.](#) Економічна психологія: навч. посіб.: у 2 ч. / Н. А. Побірченко. – К.: Науковий світ, 2009. – 422 с.

13. Рибалка В.В. Психологія розвитку творчої особистості: навч. посібник для студ. вузів / В.В. Рибалка. – К.: А.С.К., 2006. – 236 с.